

Violencias y Desamparos

Una práctica colaborativa entre salud mental y educación

Susana Brignoni, Graciela Esebbag y Adolfo Grisales
 Valencia: NED ediciones.2022.

DOI: <https://doi.org/10.32093/ambits.vi5850491>

Ja en la introducció del llibre, els autors assenyalen el seu anhel: explorar el fenomen de la violència en les infàncies i adolescències tutelades. I així és, tal com assenyalava Jose Ramón Ubieto en el pròleg; aquest llibre és un recurs per a la comprensió i l'abordatge de la clínica infantojuvenil actual.

No obstant això, després de la seva lectura i com a professional que treballa amb adolescents, crec que no és un text només per a clínics ni exclusivament sobre nens i adolescents tutelats, sinó que representa un recurs per a qualsevol professional que treballi amb nens i adolescents, tutelats o no.

Treballant com a professor de matemàtiques en un institut públic i, després de deu anys en la professió, puc confirmar la presència de la violència de manera habitual en el meu àmbit de treball: a l'aula, en els passadissos, al pati, a l'entrada, a la sortida... En qualsevol moment i en qualsevol lloc, la violència pot aparèixer. Per tant, saber posicionar-se davant la seva irrupció com a professional que treballa amb i per als adolescents, es presenta, des del meu punt de vista, com a fonamental.

És en aquest sentit, que les aportacions del llibre ho són tant a nivell clínic com a nivell educatiu, en orientar la pràctica professional apostant per no ignorar la subjectivitat de nens i/o adolescents, és a dir, apuntant a la responsabilitat de l'adult, d'un adult compromès amb la seva professió d'una manera ètica i que, consegüentment, no exerceix una altra modalitat de violència, la institucional.

El llibre és el resultat d'un treball que acull anys de pràctica amb nens i adolescents tutelats. Es tracta d'un text precís i preciós (pels casos i exemples exposats) en el qual se situa al lector enfront de la violència: distingint-la de l'agressivitat, vinculant-la al desemparament, esmicolant-la en parlar de violències en plural i no en singular, actualitzant-la en relacionar-la amb les noves tecnologies, contextualitzant-la en situacions de desigualtat, exclusió i pobresa, analitzant-la des del punt de vista de la psicoanàlisi i oferint diferents estratègies d'abordatge on qualsevol professional de l'educació pot trobar acolliment i on s'aposta pel treball en xarxa.

Per als autors, la violència pot ser un símptoma, el qual no ha de reduir-se a un trastorn que hagi de ser tractat amb un bon protocol, sinó que més aviat, es tracta d'un enigma a desxifrar. Alguna cosa que cal prendre's molt de debò, que no coneixem per endavant i que, per tant, no ha de tractar de ser erradicat, sinó que cal donar-li la

possibilitat i un lloc per al seu tractament. Enfront de la violència, es tracta de poder oferir a nens i adolescents l'oportunitat per a l'emergència de la paraula i d'aquesta manera, ajudar a formalitzar el malestar en un vincle transferencial.

Els professors, com a agents socials, ens veiem moltes vegades sobrepassats per no saber què fer davant fenòmens violents. No obstant això, es tracta d'una qüestió ètica, ja que s'ha d'estar a l'altura de l'encàrrec social. No podem tapar i obturar els fenòmens violents amb respostes ràpides que només serveixen per a augmentar el malestar, tant del subjecte violent com del professional. Hem de poder donar a aquests nens i adolescents aquest espai, aquest acompanyament que té en compte la seva subjectivitat, que permet l'aflorament de la paraula per a tractar el seu malestar i que és necessària per a corregir la violència com a falsa solució davant els seus problemes.

Es pot concloure després de la lectura del llibre que hi ha dues condicions necessàries per a poder corregir la violència com a resposta a l'insuportable i per a poder triar altres opcions, a saber: el consentiment del subjecte violent a tractar això que li passa, i l'oferiment de recursos del professional compromès amb la seva professió. Només el segon depèn de nosaltres i per això, animo als professionals de l'educació a la lectura d'aquest llibre que els servirà de brúixola per a tan complex encàrrec.

Carlos Borobia Pueyo

Professor d'educació secundària.